

ekolisty

informačný spravodaj Priateľov Zeme - SPZ

**Priatelia
Zeme**
SPZ

02 / 2008

Pezinská skládka - nezákonnosť, neekologickosť, konflikt záujmov

Ružínska priehrada alebo Ružínska skládka?

Drevo je miliardový biznis

Rozhovor o ekopoľnohospodárstve s Jánom Šlinským

Šetriť je také jednoduché - vykurovanie

Jedna zo spoločných hier na tohtoročnom ekotábore. Čítajte viac na str. 08

Obsah čísla 02 / 2008

- 03** . ZAPOJTE SA
- 04** . TÉMA: Pezinská skládka - nezákonnosť, neekologickosť, konflikt osobných záujmov
- 06** . TÉMA: Ružínska priehrada alebo Ružínska skládka?
- 07** . TÉMA: Drevo je miliardový biznis
- 08** . TÉMA: Letný ekotábor 2008
- 10** . AKTIVITY PRIATEĽOV ZEME - SPZ:
- 12** . ROZHOVOR: O ekopoľnohospodárstve s Jánom Šlinským
- 14** . EKOTIPY: Peňaženka z tetrapaku, recepty
- 15** . EKOPORADŇA: Šetriť je také jednoduché - vykurovanie
- 16** . VY SA PÝTATE, MY ODPOVEDÁME

Informačný spravodaj Ekolisty

Vydáva:
Priatel'ia Zeme - SPZ, Košice

Adresa:
P.O.BOX H-39, 040 01 Košice
kancelária: Alžbetina 53
tel./fax: 055 / 677 1 677
mob.: 0903 77 23 23
e-mail: spz@priateliazeme.sk
http://www.priateliazeme.sk/spz

Redakčná rada:
Ing. Ivana Machová
Ladislav Hegyi
Branislav Moňok
Mgr. Katarína Vrábľová
grafická úprava:
Mgr. art. René Ríha

Dátum vydania:
október 2008

Foto na titulnej strane:
autor: Bc. Lenka Rusnáková
Ostatné fotografie, ak nie je uvedené inak, archív Priateľov Zeme.

ISSN 1335-437X

Vytlačené na recyklovanom papieri

Milí ekočitatelia,

rozbehli sme nový projekt. Viacerí ľudia sa na nás obracali a tiež samotná Ružínska priehrada (jedna z najkrajších v Európe) na nás hľadela pri ceste vlakom. Už prvé indície ukázali, že množstvo odpadu nemôže byť len od samotných turistov, rybárov. Zistili sme, že zdroj bude vyššie na prítokoch. A tak sme sa vydali do terénu. Niektorí z nás po dlhšej dobe, keďže napr. ja chránim prírodu (alebo prispievam k tomu) väčšinu roka v kancelárii. Na prítoku Ružína – na Hornáde sme ostali v úžase nad „veľkolepou“ ozdobou stromov a kríkov popri toku. Niektoré inštalácie boli umelecké – cez konár visel koberec, pri ňom krásna farebná šatka, prevesených pár tričiek a okolo sáčky ako jemné záclonky. Foták stále cvakal, nielen tento zachytený odpad, ale aj vyhodенý bioodpad (napr. stovky vajčiekových škrupín akoby z celej dediny) a vrecia s odpadom neďaleko rieky. Mysleli sme si (alebo dúfali?), že tento prítok bude azda najväčší zdroj, že inde to nebude také zlé – niečo, od čoho by sme sa odrazili. Na iných prítokoch ako Hnilec to bolo presne to isté. Celý tok rieky bol odedý v odpadkoch. A navyše sme pri niektorých obciach (žeby tých, z ktorých starostovia s nami nemali čas komunikovať?) našli naozaj veľké odhalenie. Napr. v jednej odbočke za obcou (aby to nebolo ďaleko) smerom k vodnému toku – skládka veľká ako 3 izbový byt, dokonca aj s nebezpečným odpadom. Stačilo sa spýtať aj okoloidúcich a nasmerovali nás na najväčšie čierne skládky. Na základe výzvy pre ohlasovanie čiernych skládok nám volala napr. jedna pani, že má chatu na Ružíne a sleduje rybárov ako prídu loviť a všetok neporiadok nechávajú po sebe pri vode a že ich nie je málo. Tiež že je turistka a chodí po Spiši a že z jednej rómskej osady ide takmer všetok odpad do Ružína. Nuž suma sumárum – znečistená krásna rekreačná oblasť Ružína a tiež široké okolie nemá jedného vinníka – navyše nie jedného nepohodlného, na ktorého by sa to zvalilo a zmedializovalo. Sú to rybári a turisti na Ružíne (v menšej miere) – v civile slušní ľudia, obyvatelia obcí a osád a dokonca si dovoľme tvrdiť aj

starostovia, ktorí by mali ísť príkladom. Všade samozrejme platí slovíčko niektorí.

Toto leto sme boli v Čiernej Hore. Država ekologička. Vyhlásená za 1. ekologickú krajinu na svete (druhý najväčší kaňon, 4 národné parky, najväčšie jazero balkánu...). Sami čiernohorci prezradia, že to je iba na papieri a že sa ešte musia učiť ekologicky správať. V krajine je veľa čiernych skládok, nakoľko balkánska mentalita si nepotrpí na čistom prostredí a mnohí považujú za normálne odhodiť odpad za seba. Pri jazde s čiernohorským kamionistom tento pribrzdil, pozbieral všetky PET fľaše v kabíne a kázal nám ich vyhodit' von. Keď sme ich dali do rupsaku, smial sa. Zaujímavé bolo, že to bolo na hranici zo Srbska do Čiernej Hory a chcel to stihnúť ešte v Srbsku. Bol to jeho zvyk.

Druhý extrém je napr. Švajčiarsko, kde je všade čisto – v mestách, dedinách či horách. Niežeby bolo zlé, že je čisto. Je to podľa mňa trochu taká kamufláž. O minimalizácii myslím nechcú ani počuť, zato o triedení odpadu veľmi radi. Pokojne zvyšujú svoju spotrebu – len nech im neberú novú motorku, 6 televízorov a novú módu.

Mne spôsob ala Slovensko vyhovuje a vidím tu cestu. Skromnosť, istá precíznosť a zmysel pre poriadok, spätosť s okolitou krajinou, širšie videnie súvislostí (čo sa stane ak vyhodím baterku do rieky), žitie nie len pre dnešok....

Aj keď po monitoringu Ružínskych prítokov sa mi zdal Spiš pobalkánštený..

...vydajte sa s priateľmi na potulky popri tokoch, po lesoch a keď objavíte väčší objem odpadu, ktorý tam nepatrí, nahláste to na príslušné obce a tiež Obvodné úrady životného prostredia. Možno popri obhliadaní čiernej skládky pristihnete niekoho ako spaľuje odpad – ako my (akoby nebolo ten deň dost') jednu firmu ako priamo pri moste, ktorý stavala, spaľovala nebezpečný odpad – farby, pneumatiky. V dedine sme síce urobili kovbojku, prišli hasiči aj policajti, ale pán majiteľ sa dušoval (veríme úprimne), že také niečo už nebude robiť.

Ivana Machová

Milí členovia, sympatizanti,

V časopise máte priložený šek. Väčšina z vás vie, že pôsobíme ako organizácia nepodporovaná vládou ani firmami (výnimkou sú 2% a materiálne sponzorstvo napr. na Ekotábor). Naša činnosť závisí na schválených grantoch od nadácií a vašich príspevkoch. Príspevky sú využité na rôzne kampane v lokalitách na celom Slovensku. Neraz je to pomoc občanom, obhajoba ich záujmov, ochrana pred poškodením zdravia zlým projektom.

Ak si myslíte, že je naša činnosť benefitom pre spoločnosť, prosím prispejte nám prostredníctvom šeku. Obnovíte si tak členstvo, alebo sa stanete členom Priateľov Zeme. Tiež nás môžete podporiť, keď si v banke zadáte trvalý mesačný príkaz na (menšiu) sumu, čo je pre organizáciu ešte víťajšia forma podpory.

Ďakujeme vám, že budeme môcť realizovať aktivity a vydávať tento časopis.

Spoločnosť priateľov Zeme od februára 2005 zmenila svoj názov na Priatel'ia Zeme - SPZ. Spolu s názvom došlo aj k zmene loga - z pôvodného srdca s planétou na kruhový symbol - logo medzinárodnej federácie Priatel'ia Zeme (Friends of the Earth International - FoEI). Slovenským zástupcom FoEI je asociácia Priatel'ia Zeme, zložená z 3 občianskych organizácií pre ochranu životného prostredia: Priatel'ia Zeme - SPZ, Priatel'ia Zeme - CEPA (do januára 2005 pôsobiacia pod názvom Centrum pre podporu miestneho aktivizmu - Udržateľná ekonomika). Pridruženým členom je Lesoochranárske zoskupenie VLK. Členské organizácie slovenských Priateľov Zeme sa rozhodli pre posilnenie vplyvu a poznateľnosti asociácie Priatel'ia Zeme používať jednotné medzinárodné logo a názov "Priatel'ia Zeme", za ktorým členská organizácia použije už len skratku vyjadrujúcu jej identitu (v našom prípade skratka bývalého názvu).

Ružínska priehrada potrebuje Vašu pomoc!

Znečistenie Ružína odpadmi – to je pretrvávajúci a opakujúci sa problém, ktorému táto, kedysi jedna z najkrajších priehrad v strednej Európe, čelí. Po odstránení odpadov či už kompetentnými orgánmi alebo dobrovoľníkmi sa po ďalšej „veľkej vode“ problém znovu opakuje a opäť nastupujú „čaty odpratávačov“. Ružínu pomôže len odstránenie príčiny neustáleho zanášania odpadmi. Príčinou sú niektoré obce a nezodpovední občania na ružínskych prítokoch vyhadzujúci odpady na čierne skládky, odkiaľ sa po prítokoch doplavajú až do Ružína. Priatelia Zeme spustili projekt, ktorý by mal týmto obciam pomôcť odstrániť problémy s odpadovým hospodárstvom, aby sa stalo prijateľné a pohodlné pre občanov, ktorí by tak nemali žiadnu motiváciu vynášať odpady niekde za obec alebo k potoku (viac informácií o projekte sa dozviete na str.6)

Čo môžete urobiť Vy?

- sledujte a nahlasujte nám výskyt čiernych skládok v blízkosti prítokov do Ružínskej priehrady (Hnilec, Hornád a ich prítoky)
- staňte sa ružínskym dobrovoľníkom a pomôžte nám s osvetou medzi obyvateľmi dotknutého regiónu, distribúciou informačných materiálov, terénnym monitoringom ... V prípade záujmu nás kontaktujte.
- ako každá aktivita, aj táto si vyžaduje finančné prostriedky, ktoré nám na kampaň môžete venovať

Staňte sa pokladničkárom/kou

Ak by ste nám chceli pomôcť pri finančnej podpore našich aktivít a máte takúto možnosť, môžete si od nás vypýtať malú pokladničku s označením našej organizácie. Úlohou pokladničkára je túto pokladničku spolu s našimi letákmi umiestniť v čajovni, alebo inom obchode a dozeráť na ňu. Je to pomerne jednoduché, stačí občas doplniť letáky a raz za pár mesiacov vybrať obnos. Pri záujme o funkciu pokladničkára/pokladničkárkou nás kontaktujte a my vám poskytneme bližšie informácie.

Petícia proti skládke v Pezinku už na internete:

Je možné „podpísať“ VÝZVU premiérovi Ficovi a PETÍCIU do Európskeho parlamentu proti výstavbe skládky v Novej jame v Pezinku na nízke uvedených adresách (na týchto adresách je možné prečítať si plné znenie výzvy a petície):

<http://www.ekoforum.sk/peticia/pezinok-ficovi>

<http://www.ekoforum.sk/peticia/pezinok-ep>

ORAVA. AUTOR FOTOGRAFIE: PETER COCH (ŠAMAN)

Eko (foto) listová súťaž

Máte radi jesennú prírodu v jej pestrom oblečení, zahalenú závojom jesennej hmly, občas plačúcu, ale vždy s rukami plnými orieškov a hrušiek, ktoré vám ponúka? Ak sa nechcete len pozerať, ale spolu s ňou vytvárať, táto súťaž je pre vás:

Pošlite nám fotku vášho jesenného landartu (o ktorom sme písali v minulom čísle) - teda fotku nejakého objektu alebo obrázku, ktorý ste vytvorili z prírodných materiálov priamo v prírode. Môže to byť fotka z Vašej záhrady, z mestského parku, z lesa...

Fotky môžete posilať **do 24. novembra** poštou na P.O.Box H-39, 04001 Košice alebo na mail: machova@priateliazeme.sk

Budeme sa veľmi tešiť.

- 1. cena** je liter ekologického čistiaceho prostriedku na riad Sonett (www.sonett.sk) a uverejnenie fotky ako titulky v budúcom čísle Ekolistov.
- 2. cena** je ekohlbná kniha Myslet jako Hora.
- 3. cena** je brožúra O vlkoch a rysoch a darčekové predmety Priateľov Zeme.

P.S.: príklad najznámejšieho zimného landartu je snehuliak, príklad jesenného môžu byť gaštany poukladané do kruhu :). Kvetinový záhon, ktorý ste zasadili pred dlhším časom neplatí.

Pezinská skládka

– nezákonnosť, neekologickosť, konflikt osobných záujmov

Najväčšia mediálna kauza súvisiaca s životným prostredím v SR je v poslednom období „Pezinská skládka odpadov“. Pozrieme sa bližšie na problémy spojené s jej povoľovaním a obdivuhodný boj miestnych občanov proti nej.

V Pezinku sa uzatvárala stará, nedostatočne zabezpečená skládka odpadov tzv. „stará jama“, na ktorú sa 40 rokov ukladali odpady z Bratislavy a iných miest - len cca 9% odpadov bolo „miestnych“. Pezinčania trpeli desiatky rokov dovozom odpadov z vyše 90% z iných oblastí - ukladaných na technicky nevyhovujúcu skládku.

Vedenie mesta preto na jeseň 2002, na žiadosti veľkej časti verejnosti, v snahe chrániť občanov pred ďalšími záťažami, v územnom pláne (ÚP) novú skládku v tzv. „novej jame“ zakázalo. To zastavilo snahy investora novej skládky (ironický je už samotný názov Ekologická skládka a.s., vlastnená rodinou Manovcov - predsedom predstavenstva bol Man st.), ktorý začal územné konanie pre jej povolenie. Nová skládka odpadov by bola lokalizovaná na nevhodnom geologickom podloží (aj podľa geol. odboru MŽP SR) a nachádzala by sa iba cca 200 metrov od prvých domov a 400 m od centra mesta. Rozmery novej skládky predstavujú jamu s plochou vyše 100 futbalových ihrísk hlbokú ako štvorposchodová bytovka.

Do roku 2006 sa potom, evidentne na podnet navrhovateľa novej skládky, realizovalo niekoľko súdnych pokusov o zrušenie platnosti ÚP. Ústavný súd nenechal nič na platnosti zákazu novej skládky, za nezákonné uznal len niektoré iné časti ÚP. Vedenie mesta Pezinok upravilo ÚP v súlade s nálezom Ústavného súdu a samozrejme ponechalo nenapadnutý zákaz novej skládky.

V októbri 2006 napriek tomu investor požiadal o pokračovanie územného konania prerušeného súdnymi spormi. Mesto Pezinok, ako prvostupňový povolujujúci orgán, vydalo zamietavé územné rozhodnutie, dôvodom boli ustanovenia stavebného zákona, v zmysle ktorých je záväzným podkladom pre vydanie územného rozhodnutia záväzná časť Územného plánu (kde je nová skládka zakázaná).

Navrhovateľ sa v decembri 2006 odvolal. Odvolacím orgánom bol Krajský stavebný úrad (KSÚ), na čele ktorého bol prednostom syn (Man mladší) predsedu predstavenstva investora. V orgáne do tejto akcie boli aj obe sestry prednostu KSÚ a členom dozornej rady bol aj samotný prednosta tohto úradu ešte 5 mesiacov po začatí konania...

Miestni občania namietali zaujatosť prednostu a jeho podriadených na Ministerstve výstavby. Postoj Ministerstva bol však natoľko zaujímavý, že je príkladom kuriozity na právnických konferenciách. Ministerstvo totiž v apríli 2007 rozhodlo, že prednosta je predpojatý (teda zaujatý a nemôže vo veci konať) avšak

o predpojatosti svojich podriadených má rozhodnúť sám (teda, on vo veci zaujatý). Podľa očakávaní rozhodol, že nikto z jeho podriadených predpojatý nie je. KSÚ (Man mladší) vzápätí vyhlásil miestnych občanov a dokonca aj mesto Pezinok z ďalšieho konania. Investor sa tak stal jediným (!) účastníkom konania.

V máji 2007 vydal tento KSÚ povolujujúce územné rozhodnutie. S územným plánom - záväzným podkladom pre vydanie územného rozhodnutia sa v odôvodnení vysporiadal tak, že odôvodnenie nie je v rozhodnutí obsiahnuté... Zároveň KSÚ odmietol poskytnúť akúkoľvek informáciu o územnom rozhodnutí (odmietali poskytnúť informáciu, či vôbec bolo rozhodnutie vydané). Dokonca ju odmietol zaslať aj prvostupňovému povolujujúcemu orgánu – Mestu Pezinok. Tým znovu porušil zákony SR.

Investorovi tak chýba z povolí už len jedno – tzv. integrované povolenie. Požiadal oň v septembri 2007 Inšpektorát životného prostredia v Bratislave. Miestni aktívni občania, (zospúnení do iniciatívy „Skládka nepatrí do mesta“) zapojili ostatných obyvateľov do tohto konania. Za 4 dni sa doň prihlásilo 1200 obyvateľov! Vo vyjadrení účastníci žiadali zastavenie konania, pretože v ňom chýbal povinný podklad – územné rozhodnutie, ktoré navrhovateľ nepredložil.

26.11.2007 Inšpektorát ŽP v Bratislave rozhodol o prerušení konania, čím uznal argumentácii účastníkov o charaktere územného rozhodnutia ako povinného podkladu. V rozhodnutí vyzval navrhovateľa na doloženie územného rozhodnutia, inak konanie zastaví.

Avšak už o 2 dni Inšpektorát rozhodol o zvolaní ústneho pojednania. Nariadil ho na silvestra (...) 2007 v Bratislave. Inšpektorát ale nemal podľa zákona v konaní uskutočňovať žiadne procesné kroky až do odstránenia nedostatkov. 20 decembra sa občianski aktivisti spolu so zástupcom mesta Pezinok stretli so zástupcami Inšpektorátu, aby ich upozornili na porušovanie práv účastníkov a žiadali zrušenie ústneho pojednania pre jeho nezákonnosť.

Navrhovateľ doručil územné rozhodnutie posledný pracovný deň pred ústnym pojednávaním. Bolo kľúčovým dokladom v konaní, ktoré dovtedy – mesiace - nikto nevidel, dokonca nikto nevedel, že bolo vydané... Od inšpektorátu sa občania a mesto Pezinok vtedy dozvedeli, že je kladné z tohto dôvodu ich zaujímalo, ako preklenuli rozpor s ÚP. Avšak spolu s územným rozhodnutím navrhovateľ doručil aj žiadosť o utajenie tohto rozhodnutia z dôvodu údajnej ochrany obchodného tajomstva. Napriek tomu že to bolo v rozpore so zákonmi SR - Inšpektorát navrhovateľovi

vyhovel, územné rozhodnutie vyhlásil za obchodné tajomstvo a neposkytol ho žiadnemu z účastníkov konania. Žiaden z účastníkov konania teda nevidel úplnú žiadosť o integrované povolenie. Nevidelo ho dokonca ani Mesto Pezinok ako prvostupňový orgán v územnom konaní.

Na ústnom pojednávaní údajnú zákonnosť územného rozhodnutia „obhajoval“ prednosta KsU (Ján Man ml.), ktorý je však ako prednosta úradu z konania vylúčený. Na pojednávaní ale vystupoval ako splnomocnený zástupca navrhovateľa skládky a tiež ako vlastník pozemku (to už je 4 násobný konflikt záujmov). Argumenty občanov a Mesta smerovali aj k tomu, že Inšpektorát je povinný rešpektovať VZN o územnom pláne, ktoré je všeobecné záväzným právnym aktom – teda má silu zákona, iba s obmedzenou teritoriálnou pôsobnosťou. Skôr ako si tieto argumenty mohol zodpovedný pracovník Inšpektorátu prečítať prejednával výsledok konania – teda, že nič nebráni vydaniu integrovaného povolenia.

Inšpekcia ŽP v Bratislave následne vydala 22. januára 2008 integrované povolenie pre novú skládku. Zároveň Inšpektorát vydal rozhodnutie, ktorým vylúčil odkladný účinok odvolania. To umožňovalo navrhovateľovi začať s okamžitou výstavbou skládky, teda skôr ako stavebné povolenie nadobudne právoplatnosť.

Už 7 februára právna zástupkyňa občanov odoslala podnet na preskúmanie rozhodnutia v mimo odvolacom konaní. Zároveň občianska iniciatíva požiadala poslancov o vykonanie poslaneckého prieskumu, ktoré sa uskutočnili hneď na druhý deň a 12. a 14. februára. Viacerí poslanci následne uviedli, že lokalitu považujú za nevhodnú a považujú za sporné konania, výsledkom ktorých boli rozhodnutia o skládke. Oporučili ministrom životného prostredia vykonanie vnútro rezortnej kontroly a prehodnotenie vhodnosti lokality.

Zástupkyňa občianskej iniciatívy odoslala 10. februára odvolanie proti integrovanému povoleniu skládky odpadov (prostredníctvom nej sa odvolalo 308 občanov). Zároveň Pezinčania v polovici februára zorganizovali veľkú demonštráciu proti nove skládke a nezákonným postupom pri jej povoľovaní. Zúčastnilo sa na nej vyše 5000 občanov, medzi nimi farár, lekári, miestny podnikatelia, primátor mesta...

Tri dni po nej sa zástupkyňa občanov a primátor Pezinka stretli s ministrom životného prostredia (v tej dobe Izák) a riaditeľom odboru kontroly Ministerstva životného prostredia (MŽP). Ten uviedol, že doterajšie zistenia naznačujú významné pochybenia, ktoré by mali smerovať k zrušeniu rozhodnutia. Na druhý deň odovzdali občania Pezinka 6134 podpisov pod petíciou na Úrad vlády. 20. februára predseda vlády požiadala ministra životného prostredia o podnet na prokuratúru pre prešetrenie zákonnosti postupu. Žiaľ, zároveň napádal miestnych občanov a umelcov protestujúcich proti skládke konšpiračnými teóriami, ktoré sa neskôr vôbec nepotvrdili.

O niekoľko dní sa na žiadosť pezinčanov a ich primátora s nimi stretol predseda vlády R. Fico. Jedným z výsledkov stretnutia bol sľub predsedu vlády že požiada ministra ŽP, aby bolo zrušené „to nezmyselné rozhodnutie o vylúčení odkladného účinku“.

Inšpekcia ŽP 5.3.2008 zrušila rozhodnutie, ktorým sa vylučoval odkladný účinok odvolania (a ktorým sa umožňovala okamžitá výstavba skládky). Skládku sa teda nemala stavať do ukončenia vyriešenia odvolaní. Napriek tomu 2. mája zistili zástupcovia mesta a občianskej iniciatívy že sa napriek tomu - nezákonne – skládka stavia ! Podali trestné oznámenie pre podozrenie z trestného činu marenia výkonu úradného rozhodnutia. Privolaný Inšpektorát ŽP sa vyhovárať že zistil iba „ťažbu hliny“ napriek tomu že tam boli vybudované súčasti skládky ako napríklad akumulácia nádrž... Pezinčania podali sťažnosť na postup Inšpekcie ŽP v Bratislave a zorganizovali ďalšiu protestný pochod. Medzitým Manovci priviedli celú kauzu na „americkú firmu“ Westminster Brothers (WB),

Autor: Mgr. Juraj Smatana
<http://jurajsmatana.blog.sme.sk>

za ktorou boli slovenský podnikatelia. Ako sa však ďalej ukázalo, doteraz za ňou stále stoja aj Manovci.

Na žiadosť pezinčanov sa nelegálnou výstavbou skládky zaoberal Výbor Národnej Rady SR pre životné prostredie. Poslanci museli vysvetľovať zástupcovi Inšpektorátu že to čo vidia na fotografiách nie je ťažba hliny ale nelegálna stavba skládky... Až po tlaku poslancov vykonal Inšpektorát druhú kontrolu, na ktorej „odrazu“ zistil že sa realizujú skutočne „stavebné práce na skládke“ a to na ešte väčšom rozsahu než avizovali občania. Začali konanie o uložení pokuty pre WB a vydali výzvu na okamžité zastavenie prác. Investor napriek tomu bez akejkoľvek zmeny plynulo pokračoval v nezákonnom budovaní skládky a začal ukladať tesniacu fóliu.

Na konci júna preto zorganizovali pezinčania ďalšiu demonštráciu – pred Úradom vlády. Na demonštrácii odznelo od MŽP že Izák, minister vnútra Kaliňák a predseda vlády R. Fico sa dohodli, že sa „budú zaoberať nastolením zákonnosti na skládke v súčinnosti s políciou“. Minister Kaliňák dodal, že oba rezorty spravili opatrenia, ktoré napomôžu k posunutiu celej situácie dopredu, „keďže čas hrá proti nám aj proti obyvateľom Pezinka“.

Ešte v ten deň médiá informovali, že sa polícia pokúšala doručiť WB rozhodnutie, ale že sa im to nepodarilo. Nasledovalo niekoľko ďalších pokusov v nasledujúcom týždni s rovnakým výsledkom. Podľa novinárov, firma WB zmizla z oficiálne uvedenej adresy (zmizlo označenie, schránka, sekretárka). Zároveň sa ale skončili práce na stavbe skládky - po takmer dvoch mesiacoch ! 9.7.2008 sa oficiálne predstavil nový zástupca WB Marián Kočner.

Napriek všetkému, 18. augusta 2008 bolo vydané druhostupňové rozhodnutie Inšpekcie ŽP, ktorým potvrdila prvostupňové Integrované povolenie Inšpektorátu ŽP Bratislava a ktorým zamietla všetky odvolania účastníkov. Práce na skládke sa znovu obnovili. Občania a aj mesto Pezinok podali proti uvedenému rozhodnutiu žalobu na Krajský súd v BA a podnet na preskúmanie v mimoodvolacom konaní. V žalobe zároveň žiadajú o odklad vykonateľnosti rozhodnutia SIŽP až do rozhodnutia o zákonnosti. Súčasný minister však koná tak pomaly že hrozí vydanie stanoviska MŽP až po dokončení skládky.

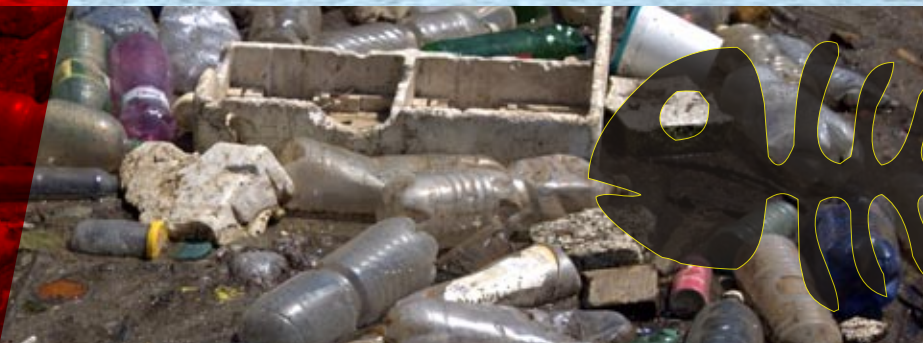
Ako môžete pomôcť:

- Podpíšte Petíciu adresovanú Európskemu parlamentu:
<http://www.ekoforum.sk/peticia/pezinok-ep>
- Podporte Pezinčanov účasťou na akciách ktorú budú organizovať k tejto kauze.
- Napíšte list ministrovi životného prostredia aby urýchlil vydanie rozhodnutia MŽP v mimoodvolacom konaní.
- Znižujte a triedte odpady – čím menej skládok, tým menej rizík.

Ružínska priehrada

alebo

Ružínska skládka?

Priatel'ia Zeme – SPZ v júni 2008 spustili projekt Odstraňovania príčin znečisťovania Ružínskej priehrady odpadmi. Projekt má za cieľ pomôcť obciam situovaným na prítokoch Ružína zlepšiť ich odpadové hospodárstvo, čo by v konečnom dôsledku malo pomôcť zastaviť vytváranie čiernych skládok, ktoré sú príčinou neustáleho znečisťovania Ružína odpadmi. Projekt podporili Nadácia Ekopolis v rámci Environmentálneho programu a Konto Orange v programe Šanca pre váš región 2008.

Priehrada Ružín niesla kedysi povesť priehrady s najkrajším prírodným prostredím v strednej Európe. Vznikla prehradením rieky Hornád v údolí Bujanovských vrchov. Obtáča vrchy pohoria Čiernej hory, má dĺžku 14 km a pozostáva z dvoch vodných nádrží (Ružín I. má objem 59 miliónov m³, vyrovnávací nádrž Ružín II. 4,5 milióna m³). Priehrada je úzka a dhá, pretože sa rozprestiera v hornatej doline rieky Hornád. Priehradné jazero je hlboké miestami až 60 m a jeho rozloha je 390 hektárov. Okrem Hornádu do Ružína priteká aj Hnilec a Belá.

Táto priehrada dnes patrí k jedným z najznečistenejších prostredí nelegálne vyhadzovanými odpadmi. Tie sa do Ružína dostávajú s najväčšou pravdepodobnosťou prostredníctvom prítokov v čase „veľkých vôd“, búrok, povodní. Východoslovenská vodárenská spoločnosť ako aj obec Margecany, ktorej katastrálne znečisťovaná časť Ružína patrí, sú nútené vynakladať vysoké finančné čiastky na opakované čistenie priehrady od odpadov. Napriek čisteniu niekoľkokrát ročne sa priehrada v krátkom čase znečisťuje odpadmi znovu. Dôvodom je to, že sa neodstraňuje príčina, ale iba následok.

Voči tomuto stavu sa začali búriť nespokojní chatári a niektorí občania v regióne okolia Ružínskej priehrady. Založili web stránku (<http://www.priehradaruzin.tym.sk/>), začali písať podnety na kontrolu a žiadosti o nápravu na štátne kontrolné orgány životného prostredia (dokumentácia je na stránke). Štátne orgány však v tejto problematike miestnym občanom nepomohli. Vykonal na základe podnetov niekoľko obhliadok, kde konštatovali že znečistenie vodného prostredia pochádza hlavne z nelegálnych skládok na brehoch prítokových riek a vodnej nádrže, ale nevykonali žiadne opatrenia (napríklad kontrolu nakladania s odpadmi v okolitých obciach pre zistenie príčiny nadmernej tvorby divokých skládok). Miestni chatári sa preto obrátili s prosbou o pomoc na naše združenie.

Z prvých informácií, ktoré sme zisťovali, vyplýva, že hlavná príčina spočíva v nedostatočne zabezpečenom systéme nakladania s komunálnym odpadom v okolitých obciach, zlej informovanosti obyvateľstva, nepohodlnom systéme pre občanov

ale pohodlnom pre obec, vysokým poplatkom. Občania preto mnohokrát volia cestu porušovania zákona a vyvážajú odpad na tzv. čierne skládky, často v blízkosti vodných tokov. V čase veľkých búrok alebo záplav sa voda v potokoch (prítokoch Ružína) zdvihne do takej miery, že odpady pohodené bližšie či ďalej od brehu siahne so sebou a tie potom skončia až v priehrade. Ďalším problémom sú rómske osady, v tomto kraji nie zriedkavé, ktoré sú často situované pri vodných tokoch. Obce zväčša nemajú záujem alebo jednoducho nevedia vyriešiť problém s odpadmi v rómskych osadách. Ich riešením je len jeden veľkoobjemový kontajner, ktorý sa vyváža veľmi sporadicky, preto aj veľká časť odpadov končí priamo v tokoch.

Aktivity Priateľov Zeme-SPZ v tomto projekte sú realizované v troch krokoch. Prvým je dôkladné zmonitorovanie stavu znečistenia priehrady a prítokov (v spolupráci s Východoslovenskou vodárenskou spoločnosťou) a stavu odpadového hospodárstva v jednotlivých obciach. Nasledovať bude systematická práca s obcami na zlepšovaní ich odpadového hospodárstva, osvetové aktivity medzi občanmi, vzdelávací seminár pre zástupcov samospráv a štátnej správy. Posledným krokom bude vytvorenie tzv. odpadových hliadok z miestnych občanov, ktoré budú pokračovať v monitoringu prostredia, kontrolovať vznik nelegálnych skládok a podávať podnety na porušovanie zákonov. Pri týchto aktivitách je dôležitá pomoc dobrovoľníkov, najmä pri informovaní miestnych občanov „od domu k domu“ o zmenách v systéme nakladania s odpadom, ale aj pri dlhodobom monitoringu povodia. Uvítame Vašu pomoc, preto v prípade záujmu o zapojenie sa do projektu nás neváhajte kontaktovať.

Katarína Vrábľová

Drevo je miliardový biznis!

Tak ako všetky živé organizmy aj stromy podliehajú prirodzenému životnému cyklu, ktorý sa končí smrťou. Vyrovnáť sa s týmto faktom možno nie je jednoduché, ale tváriť sa, že všetky stromy budú žiť večne, nám nepomôže. Navyše je to lož.

KRESBA: SHOOTY, UVEREJNENÉ V SME 3.5.2007, ZDROJ:
[HTTP://WWW.SHOOTY.SK/BUXUS/GENERATE_PAGE.PHP?PAGE_ID=156&IMG_ID=3382](http://www.shooty.sk/buxus/generate_page.php?page_id=156&img_id=3382)

V prípade smrekov je pri ich smrti takmer vždy prítomný podkôrný hmyz. Deje sa tak už milióny rokov, dávno predtým ako pred 200 rokmi prišiel na scénu prvý lesník. Stromy pritom odumierajú raz rýchlejšie, inokedy pomalšie a tieto obdobia sa cyklicky opakujú. Dnes sa nachádzame v období zrýchleného odumierania smrekov, ktoré obyčajne trvá 5 – 7 rokov a v Tatrách začalo vetrovou kalamitou v roku 2004.

Podkôrníky sú všade

Podkôrný hmyz napáda smrek na celom Slovensku, nielen v TANAPe a zďaleka nielen v chránených územiach. K najviac postihnutým územiám patria Kysuce a Spišská Magura, kde ochranári nepožadovali žiadne obmedzenia. Podkôrníky sú jednoducho všade tam, kde sa nachádzajú oslabené smreky. To dokazuje, že ani lesnícke opatrenia nedokážu podkôrníky vyhubiť a zabezpečiť tak smrekom „večný život“.

Zlatý chrobák

Tie isté stromy by lesníci spílili aj bez podkôrníkov. Povedzme si úprimne, veď nato ich vysádzali. Lykožrút im tento proces len trochu urýchlil. Aj preto ho českí lesníci nazývajú „zlatý brouk“. Drevo je skrátka miliardový biznis.

Nestojíme teda pred voľbou, či smrek zahynú alebo zostanú žiť. Stojíme pred voľbou, či mŕtve stromy vyťažiť a predať alebo aspoň malú časť z nich ponechať v lese.

Mŕtve drevo

Mŕtve drevo nie je neporiadkom v lese a ani žiadnym experimentom ortodoxných ochrancov prírody. Mŕtve drevo je odjakživa kľúčovým prvkom každého lesného ekosystému, je zásobárňou živín postupne sa uvoľňujúcich do pôdy, domovom stoviek chránených druhov – vtákov hniezdiacich v dutinách, húb rozkladajúcich odumreté drevo, lišajníkov rastúcich na jeho povrchu alebo hmyzu žijúceho vo vnútri odumretých stromov. Kde inde majú tieto druhy prežiť ak nie práve v národnom parku?

Štyri roky po

Ak dnes porovnáваме výsledky práce lesníkov s prírodou vidíme, že:

- v nespracovaných polomoch hniezdi 5 krát viac vtákov ako na holinách po ťažbe dreva!
- v nespracovaných polomoch rastú na každom hektári tisíce nových mladých stromov, ktoré zadarmo vysadila príroda!
- na holinách po ťažbe dreva lesníci investujú stovky miliónov korún do umelého zalesňovania, ktoré bude prebiehať minimálne 15 rokov. Dnes je väčšina vyťaženej plochy stále bez stromov!
- od roku 2004 zahynulo v Tichej a Kôprovej doline asi 400 borovic limbových napadnutých podkôrníkmi. Za ten istý čas tu na uvoľnených plochách po smrekoch začalo rásť niekoľko tisíc mladých límb!

Podobne by sa dalo pokračovať ďalej. V spore o bezzásahové územia však nejde o odborné argumenty. Spor je o presadzovanie záujmov dvoch skupín. Jedna sa s podporou politikov a silných finančných skupín snaží z každého kúska chráneného územia vytĺcť finančný kapitál. Tá druhá verí, že na tejto Zemi môžeme žiť bez toho, aby sme okolo seba zničili všetko živé a chce, aby sa jej predstava realizovala aspoň na malej časti Slovenska. Nežiada zrušenie civilizácie a rozvoja spoločnosti ani zastavenie ťažby dreva na celom Slovensku. Žiada rešpektovať prísnu ochranu aspoň na 2 % územia Slovenska, ktoré dnes predstavujú rezervácie. Národné parky, v ktorých sa robia holoruby, striekajú nebezpečné chemikálie, stavajú cesty a nové zjazdovky, sú podvodom na ľuďoch aj prírode!

Ing. Erik Baláž
 Lesoochranárske zoskupenie VLK
 autor vyštudoval Ekológiu lesa
www.tichawilderness.com, www.ticha.sk

22.júl až 3.august

Letný Ekotábtor 2008

Začiatok Ekotábora bol trochu komický. Príroda sa nie vždy správa podľa predstáv (minulých ročníkov). Bolo akurát obdobie záplav, stálych dažďov. Na miesto ekofarmy sme sa autom nemohli dostať. A tak nám domáci zorganizovali traktor rally – na menšom a väčšom traktore sme sa aspoň na 5 krát prenášali všetky potraviny, hrnce, a množstvo ďalších vecí na ekofarmu. Naš prípravný tím sa na ekofarmu dostal, ale či prídu v takom počasí aj účastníci – predsa len im sľubujeme Letný Ekotábtor. A prišli. Počas 9 dní sa ich vystriedalo okolo 60. Boli medzi nami deti, mladí ľudia, rodinky – všetci sme sa opäť alebo prvýkrát tešili na príjemné – doslova liečivé prostredie bylinkovej ekofarmy na Odorici pri Levoči. Postredie učarovalo aj našim prednášajúcim – napr. pánovi Vančurovi (bývalému riaditeľovi TANAPU) alebo Jigme Tenzinovi z Tibetu – a tí už pochodili nejdenu kopček či kopec. Ak bol nejaký účastník nachladnutý alebo sa poranil, hneď boli naporúdzili bylinky pani Zuzany Homolovej, našej hostiteľky. Všetci sme sa tešili na skromnejšie nažívanie bez blikajúcich obrazoviek, komunikácie cez ICQ, s vôňou sena, ohňa, rannej hmly, so sprchou s výhľadom na hviezdy, so záchodom bez splachovania, s dostatkom pohybu...a dalo by sa pokračovať.

Z rána sme sa vždy stretli na rannom kruhu. Podaktorí už rozcvičení jógou, brušnými tancami, daktorí akurát otvárajúci oči, čo to máme dnes na raňajky. (Znovu kaša :). Na rannom kruhu sme si rozdelili práce, ktoré bolo na ekofarme potrebné urobiť. Dievčatá išli na bylinky, záhradné ovocie, do kuchyne, nakladali víno. Chlapci kopali žumpu, pílili drevo, pomáhali susedovi pri oprave strechy, stavali hlinenú prístavbu pre maštal z nepálených tehál. Po obednej sieste sa už tradične vyučovali tradičné remeslá. Účastníci si utkali na malých krosnách rôznofarebné koberčeky, vystrúhali si drevenú lyžičku, vyrobili si z drôtu a korálikov krásne šperky, vytočili si hrnček, vyrobili si obrázky, zvieratká, či náušnice z hliny.

Na večerné diskusie prijali pozvanie vzácní hostia ako Jigme Tenzin s rodinou, ktorý nám autenticky porozprával o ľudských právach v Tibete, Andrej Miklušičák z Amnesty International, ktorý tiež poskytol informácie o aktivitách Čínskej vlády v ľudskoprávnej oblasti, pán Tomáš Vančura, Karol Kaliský – o význame divočiny a národných parkov, Erika Strapková z bratislavskej Živice – o ekologickej domácnosti. 2 večery patrili aj známym prednášajúcim – Zuzke Homolovej – o ekopoľnohospodárstve a liečivých rastlinách a Braňovi Moňokovi – o odpadoch.

Jeden z dvoch výletných dní smeroval do Levoče a druhý do okolitej prírody pod vedením ochranára Milana Barloga.

Na táboře sa tiež vyučovala lukostreľba a nestrieľalo sa o krásnu devu, ale o ekologický prípravok na riad. K ďalšej športovej disciplíny patrilo aikido, ktoré nám prišli ukázať a potom nás „zbit“ aikidisti z Košíc.

Zažili sme aj krásne večerné predstavenie ohňovej show skupiny Anta Agni. Keď sme mali voľnú chvíľku, hrali sme sa rôzne hry s ujom Shamanom :). Bola zábava, lebo sme sa mohli búchať po hlave karimatkami (čo nám rodičia doma nedovolia) a tiež kričať nahlas hocičo – napr. hutututu.

SPOLOČNÉ ŠLIAPANIE HLINY - PRÍPRAVA PRE STAVBU HLINENÉJ BUDOVY

LETNÝ EKOTÁBOR PODPORILI:

Dekort,
spol.s.r.o -
Mila

CHUŤ A ZDRAVIE
alfa
BIO
ALFA BIO, s.r.o.

BIO
trend

DANIEL HARUŠTÁK
SOJA PRODUKT

WELEDA

Ekotend MYSLIA
PRÁKCI ČISTIA PRÁKCI

Tento

Ak chcete na záver počuť vtipné historky z Ekotábora, najlepšie prísť na budúci ročník – najlepšie veci sú zažité. To, ako sme naháňali prasa, ktoré ušlo z chlieva, ako sa zbalili a odišli urazené deti smerom do Košíc keď sa im zakázalo oblievanie, ako účastníci prvý krát točili ohňom.

Účastník píšuci anonymný lístok: Páčili sa mi tu všetci ľudia, úžasná atmosféra plná priateľstva, proste mala som pocit, že sme na jednej lodi. Nepáčilo sa mi, že každé ráno bola sladká kaša, inak všetko OK. Ešte ma mrzelo, že sme málo jazdili na koňoch.

2. účastník: Je veľa vecí, ktoré tu boli úplne super. Určite sa medzi ne radí lukostrelba, spev pred jedlom, ohňová show, drotárstvo atď. Chcela by som pochváliť Šamana, pretože každý deň vytváral úžasnú atmosféru. Som rada, že som tu mohla byť, naučila som sa nové veci a spoznala nových ľudí. Určite som si osvojila aj pár rád ako žiť ekologickejšie a chrániť prírodu. Na záver chválím večerné a ranné kruhy, tak ako hry ktoré spoja ľudí a vytvoria dobrý kolektív.

Ďakujeme Zuzke Homolovej za umožnenie ekotáborenia na jej farme.

P.S.: Andrej Šmotlák, Jožko Bodnár - kde ste boli???

Ivana Machová

STAVBA HOSPODÁRSKEJ BUDOVY S HLINENÝMI STENAMI
 VÝUČBA REMESIEL - HRNČIARSTVO. PAŤA PRIPRAVUJE HLINU NA TOČENIE

VÝUČBA REMESIEL - ISMED HOVORÍ O ŠPERKÁRSTVE
 ČISTENIE SUŠENÝCH BYLÍN

POZOROVANIE PRÍRODY S MILANOM BARLOGOM
 TOMÁŠ VANČURA A KAROL KALISKÝ O TATRÁCH A DIVOČINE

Víkendovka na Ružine

Posledný júnový víkend sa na Ružine stretli Priatelia Zeme s hŕstkou dobrovoľníkov, aby venovali svoj čas zmapovaniu čiernych skládok v dolnej časti priehrady a zistili ako je to s odpadmi u chatárov. Cieľom akcie bolo overiť predpoklad, že v dolnej časti Ružina nie je znečistenie také markantné. Trasa pochodu viedla od vlakovej zastávky Ružín až k mostu pri hoteli Sivec.

Dobrovoľníci medzi chatármi urobili dotazníkový prieskum, v ktorom zisťovali, či miestni chatári zaznamenali výskyt čiernych skládok popri priehrade, zvýšené množstvo odpadov na hladine, aj frekvenciu ich výskytu. Súčasťou dotazníka boli aj otázky o poplatkoch za odpad a systéme zberu odpadov v chatovej oblasti.

Z výsledkov vyplýva, že miestni chatári vidia najväčší problém v obciach na prítokoch Ružina a u rybárov, ktorí si pri priehrade stavajú nelegálne prístrešky. Chatári vo svojom okolí nezaznamenali čierne skládky. Problém však majú s odvozom odpadu, pretože frekvencia vývozov je nepostačujúca a kontajnery sú preplnené. Prieskumom okolia sme nezaznamenali typické čierne skládky. Odpad vo vreciach bez kontajnerov sme zaznamenali na dvoch miestach pri prízjazdových cestách k chatám.

Uvedenými aktivitami sme si potvrdili predpoklad vážneho problému znečisťovania v hornej časti priehrady v katastri obce Margecany, ktoré s najväčšou pravdepodobnosťou pochádza od obcí/občanov na prítokoch Hornád a Hnilec. Víkendovka v krásnom prostredí mala nenáročný - turisticko-relaxačný priebeh. Po monitoringu a dotazovaní sme relaxovali pri a aj v Ružinskej priehrade, podvečer sme sa presunuli na krásne sivecké lúky. Ráno sme sa vydali cez Sivec (781m.n.m) a popri priehrade na vlakovú zastávku Ružín, kde sme sa rozišli na západ a východ. Za účasť a pomoc ďakujeme trnavským účastníkom a košickým aktivistom.

Spaľovňa nebezpečných odpadov už aj vo Veľkom Šariši?

V júli tohto roku bol zverejnený nový zámer projektu Nadregionálneho centra materiálového a energetického zhodnocovania odpadov, alias spaľovne nebezpečných odpadov (NO), čím sa začal proces posudzovania vplyvov na životné prostredie. Zámer sa týka umiestnenia tohto zariadenia v meste Veľký Šariš a bol predložený v dvoch variantoch kapacity – 21 000 ton rovnako ako v Prešove a 50 000 ton.

Navrhovaná lokalita umiestnenia spaľovne je podobne ako v Prešove v blízkosti obytných domov a v tomto prípade aj v tesnej blízkosti (150 m) od pivovaru Šariš. Celý projekt je len akýmsi prekopírovaním projektu prešovskej spaľovne, obsahuje mnoho rovnakých nepresností, chýbajú v ňom rovnaké podstatné informácie a bol vypracovaný až podozrivo rýchlo.

Priatelia Zeme-SPZ so znepokojením sledovali mediálnu propagandu okolo výstavby spaľovne Fecupral a v tlačovej správe kritizovali postoj primátora mesta Veľký Šariš Róberta Orosa, ktorý zámer podporil ešte pred tým, než bola predložená čo i len jediná konkrétna informácia o projekte alebo o vplyve spaľovne NO na zdravie občanov a na životné prostredie. Spaľovňu „odobrili“ aj poslanci mestského zastupiteľstva Veľkého Šariša na svojom zasadnutí, na ktorom jej vyjadrili jednoznačnú podporu bez čo i len jedinej potvrdennej informácie na papieri. Aktívni občania Veľkého Šariša však zvolali dňa 28.7.2008 mimoriadne zasadnutie, na ktorom Mestské zastupiteľstvo na zá-

klade spísanej občianskej petície zrušilo uznesenie, ktorým súhlasilo s umiestnením „Nadregionálneho centra materiálového a energetického zhodnocovania odpadov Fecupral, spol. s r.o.“ v priemyselnej zóne Veľký Šariš.

Tak ako v prípade Prešova aj tentokrát sa Priatelia Zeme – SPZ zapojili do procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie projektu spaľovne vo Veľkom Šariši a v súlade so zákonom č. 24/2006 Z.z. vypracovali pripomienky k tomuto zámeru, ktoré sú zverejnené na našej web stránke. V pripomienkach sme tiež žiadali vrátiť celý dokument (Zámer na vykonanie činnosti) na prepracovanie z dôvodu nerešpektovania legislatívnych nariadení k vypracovaniu príslušných dokumentov podľa určitých kritérií, čím došlo k porušeniu zákona. Ministerstvo túto pripomienku nerešpektovalo a proces posudzovania (tzv. EIA) posunulo do ďalšieho štádia. V tejto súvislosti momentálne zvažujeme právne kroky na vykonanie nápravy, pretože k takémuto konaniu zo strany MŽP došlo aj v prípade procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie pre spaľovňu v Prešove. Ministerstvo týmto činom teda opäť porušilo zákon, ktorý ukladá povinnosť vrátiť dokumentáciu na prepracovanie pokiaľ tá nespĺňa niektorú z legislatívnych požiadaviek.

V súčasnosti sú „v hre“ obidva projekty rovnakej spaľovne – jeden pre Prešov, druhý pre Veľký Šariš v dvoch variantoch. Proces posudzovania vplyvov pre Prešov je už takmer na konci a čaká sa na záverečné stanovisko Ministerstva. Ak Ministerstvo projekt odporučí, bude umiestnenie najväčšej spaľovne nebezpečných odpadov v meste Prešov, v kraji s najnižšou produkciou nebezpečných odpadov, zas o čosi reálnejšie. To isté čaká aj Veľký Šariš.

Priatelia Zeme – SPZ na letných festivaloch

Priatelia Zeme – SPZ sa začiatkom leta prezentovali so svojim informačným stánkom na trnavskom Ekofeste (11.júl). Ekofest organizovala punková kapela Zotrvačnosť. Mladí ľudia zorganizovali duchaplnú benefičnú kultúrne štylovú akciu pre skrášlenie a ozdravenie svojho životného prostredia. Tu sú výroky organizátorov, ktoré priblížia poslanie Ekofestu:

Motto EKOfestu: „Čím viac nás pride, tým viac stromov vysadi-me“

„Spájame alternatívnu kultúru s prírodou, čím vzniká v ideálnom prostredí trnavských záhrad v Múzeu EKOfest. Tak neváhaj a spoj sa s nimi tiež, veď svojím príchodom zeleni v meste prosperješ.“

„EKOfest nie je o zeleni len, na EKOfeste ožije každý aj Zem. EKOfest provokuje, je k tebe blíž, o EKOfeste nepochybuj a prid.“

Priatelia Zeme – SPZ sa taktiež prezentovali na najväčšom festivale Pohoda so svojimi tlačnými materiálmi, knihami, suvenírmi a praktickými ukážkami triedených nádob či kompostovacích zásobníkov. Na festival sme vydali úplne nový informačný materiál 22 ekotipov, ktorý má doteraz úspech.

Priatelia Zeme upozorňujú na nezákonnosť domáceho spaľovania „zeleného“ odpadu

Spaľovanie listia, konárov, zvyškov rastlín po zbere úrody a ostatného odpadu zo záhrad a domácnosti, je zakázané. Napriek tomu dochádza k neustálemu porušovaniu viacerých zákonov.

Osobitne v tomto období, kedy sa zbiera úroda, ľudia hromadne pália odpad zo záhrad, trávu, konáre či vňate. Nad dedinami, ale aj mimo nich, sa vznášajú mračná bieleho zápachajúceho a škodlivého dymu. Dochádza tak k porušovaniu Občianskeho zákonníka, podľa ktorého nikto nesmie nad mieru prípustnú pomerom obťažovať susedov hlukom, prachom, popolčekom, dymom, plynmi, parami a podobne.

Spaľovanie odpadu predstavuje aj porušovanie zákona o odpadoch, v zmysle ktorého je zakázané zneškodňovať (spaľovať, skládkovať) odpad inde ako v zariadeniach na to určených, teda v spaľovniach alebo na skládkach odpadov. „Navyše od 1. januára 2006 platí aj zákaz zneškodňovať odpad zo záhrad, parkov, cintorínov či verejnej zelene. Tento odpad sa teda nesmie ani spaľovať ani ukladať na skládky odpadov. Zákon o ochrane pred požiarimi zas hovorí, že sa nesmie zakladať oheň tam, kde môže dôjsť k jeho rozšíreniu a že sa nesmú vypaľovať porasty bylín, kríkov a stromov,“ vysvetľuje Branislav Moňok, koordinátor kampane Priateľov Zeme-SPZ.

Pri spaľovaní odpadov na záhradách sa uvoľňujú toxické látky, ako napr. oxid uhoľnatý, dráždivý čpavok, uhľovodíky, dechtové látky a mnohé ďalšie zdraviu škodlivé látky. „Pri spaľovaní odpadov doma sa uvoľňujú škodlivé látky v ešte vyšších koncentráciách, než je to v mnohých priemyselných závodoch. Dôvodom je horenie za nízkych teplôt a nedostatočného oksylčovania,“ hovorí Katarína Vrábľová, koordinátorka toxickéj kampane Priateľov Zeme-SPZ. Spálením organického odpadu teda doslova vypúšťame do vzduchu organické hnojivo a meníme ho na škodlivé plyny.

Priatelia Zeme-SPZ preto apelujú na obce, aby vo výraznejšej miere dohliadali na dodržiavanie zákonov a upozorňovali občanov, že ich konanie je protiprávne. Rovnako polícia by mala kontrolovať a napomínať občanov, resp. ukladať pokuty v prípade opakovaného spaľovania biodpadu.

Zákony umožňujú „zelený“ odpad len zhodnocovať. Jedným z možných a najjednoduchším riešením je jeho kompostovanie. Listie, trávu a drevnú hmotu môžeme spoločne s biodpadom z kuchyne (zvyšky z jedál, odpad z čistenia ovocia a zeleniny) použiť na výrobu kompostu. Viaceré obce navyše od občanov tento odpad zbierajú, alebo im ho umožňujú nosiť na obecné kompostoviská. Podrobný návod ako kompostovať či už v domácnostiach alebo obciach, ako aj ďalšie informácie o kompostovaní, nájdete na: <http://www.priateliazeme.sk/spz/?q=sk/informacie/biologicky-odpad>

Ku kompostovaniu nás nepriamo zaväzuje aj Európska smernica 1999/31/EC o skládkach odpadu, ktorá stanovila všetkým členským štátom Európskej únie povinnosť postupne znižovať množstvo skládkovaného komunálneho biodpadu. „Do roku 2010 musíme znížiť množstvo biodpadu ukladaného na skládkach o 25% oproti roku 1995, do roku 2013 o 50% a do roku 2020 až o 65%,“ uzatvára Branislav Moňok.

Zastavte znečisťovanie riek bankskými toxickými kalmi

Po ďalšom úniku jedovatých kalov pri rumunskej bani žiada 45 environmentálnych MVO svojej vlády, aby zlikvidovali staré bankské odkaliská a zakázali používanie kyanidov.

Po najnovšom úniku jedovatých kalov pri bani v rumunskom mestečku Baia Borsa sa 45 environmentálnych mimovládnych organizácií z Rumunska, Ukrajiny, Slovenska a Maďarska obracia na svoje vlády, aby vyčistili staré bankské prevádzky a aby nepovoľovali nové rizikové bankské prevádzky, pokiaľ nebudú prijaté účinné legislatívne opatrenia na zabránenie týmto únikom. Environmentálne organizácie vyzývajú aj na zákaz používania kyanidov pri ťažbe a spracovaní nerastov.

Intenzívne dažde spôsobili 26. a 27. júla tohto roku narušenie hrádze odkaliska pri bani v Baia Borsa v Rumunsku. Tamojšie úrady v snahe zabrániť úplnému roztrhnutiu hrádze nariadili vypustenie vôd a odpadu z odkaliska do blízkej rieky. Zatiaľ nie sú známe presné údaje o tom, koľko toxického kalu bolo vypusteného do rieky Viso. Predstavitelia miestnej štátnej správy v Baia Borsa iba odhadujú množstvo vypusteného bankského odpadu na 8 miliónov m³. Maďarské orgány už zaznamenali zvýšené

znečistenie vo vodách pri hranici s Rumunskom a Ukrajinou zlúčeninami mangánu, mede, železa, olova a najmä kadmia.

Havárie na bankských odkaliskách sú pomerne časté a majú ďalekosiahle následky. Po úniku kyanidov v Baia Mare a Baia Borsa v roku 2000, v dôsledku ktorého zahynulo 1 240 ton rýb a boli ohrozené zdroje pitnej vody pre 2,5 milióna obyvateľov, experti identifikovali viac než 50 rizikových potenciálnych zdrojov znečistenia v Karpatskej oblasti, z ktorých však ani jeden nebol dodnes úplne odstránený. Medzi nimi je aj baňa v Baia Borsa. Ani po ôsmich rokoch však miestni obyvatelia nemôžu robiť nič iné, než dúfať, že dažde prestanú skôr, ako dôjde k následkom podobným ako pri havárii v roku 2000.

„Nešťastné skúsenosti z Rumunska aj iných krajín ukazujú, že bankský priemysel môže byť v prípade stále častejšie sa vyskytujúcich extrémov počasia veľmi zraniteľný. Väčšie či menšie úniky tekutých odpadov z bankských odkalísk sú takmer pravidelné, pričom spôsobujú znečistenie dôležitých vodných tokov a ohrozujú životné prostredie aj zdravie ľudí,“ hovorí Roman Havlíček z Priateľov Zeme-CEPA a pokračuje: „Aj zámer povrchovej ťažby zlata v Kremnici, spolu s plánovaným použitím kyanidov pri spracovaní rudy, predstavuje z tohto hľadiska veľké riziko. Preto opäť vyzývame vládu Slovenskej republiky a najmä ministerstvo životného prostredia, aby prijali kroky smerujúce k zakazu používania kyanidov pri ťažbe a spracovaní nerastov.“

Priatelia Zeme zorganizovali workshop pre samosprávy a školy za účasti amazonských Indiánov

Priatelia Zeme–CEPA v rámci projektu „Dajme šancu Slnku“ pozvali zástupcov samospráv a škôl na workshop o ochrane klímy. Jeho súčasťou bolo aj vystúpenie predstaviteľov domorodých komunít z oblasti Amazónie, ktoré sú partnermi projektu.

Poslaním workshopu bolo ukázať slovenským samosprávam a školám konkrétne príklady projektov podporujúcich ochranu životného prostredia a klímy a motivovať ich k implementácii podobných projektov vo vlastnej obci či v škole.

„Zaoberali sme sa tým, ako funguje praktický a efektívny manažment odpadov pre školy, ako môže vidiecky región na Slovensku prispieť k napĺňaniu poslania Klimatickej Aliancie – na príklade prístupu k ochrane klímy v okolí Poľany, v čom spočíva tajomstvo úspešných projektov samospráv združených v Klimatickej Aliancii Rakúsko, akým spôsobom sa nás dotýkajú problémy obyvateľov Amazónie, či aké sú možnosti spolupráce na zaujímavých medzinárodných environmentálnych projek-

toch,“ vysvetľuje Ivana Jaššová, koordinátorka projektu „Dajme šancu Slnku“.

Súčasťou workshopu bolo aj vystúpenie domorodých partnerov z oblasti Amazónie, ktorí okrem environmentálnych projektov predstavili význam Klimatickej Aliancie v ich každodennom živote. Účastníci si mohli prezrieť aj tematickú výstavu fotografií obyvateľov Amazónie od rakúskeho odborníka na klimatické zmeny a držiteľa alternatívnej Nobelovej ceny, Johanna Kandle-
ra.

„Keďže do dnešného dňa vstúpilo do Klimatickej Aliancie už 40 slovenských škôl a 2 nové samosprávy (po Tomášove sú to Kolárovo a Zabiedovo), súčasťou workshopu bola aj ich slávnostná certifikácia,“ hovorí Ivana Jaššová. Medzinárodná Klimatická Aliancia sa tak vďaka trojročnému trilaterálnemu projektu „Dajme šancu Slnku“, ktorý na Slovensku koordinujú Priatelia Zeme–CEPA, neustále rozrastá o ďalších členov. Workshop sa uskutočnil 15. októbra 2008 (streda) v Primaciálnom paláci v Bratislave od 10:00 hod.s

Pre záujem vstúpiť do klimatickej aliancie, kontaktujte:

Ivana Jaššová, koordinátorka projektu Dajme šancu Slnku

*Ing. Ján ŠLINSKÝ:
„pochádzam z obce Pavlovce nad Uhom, ktorá sa nachádza v juhovýchodnej časti okresu Michalovce. Po ukončení SPTŠ (odbor záhradník) v Čaklove som pokračoval v štúdiu záhradníctva na VŠZ Brno, katedra záhradníctva Lednice na Moravě. Po ukončení štúdia som nastúpil do JRD v Pavlovciach nad Uhom ako vedúci zeleninárskeho strediska, kde som vo veľmi prírodnej podobe mal*

Odkiaľ kam kráčate v oblasti ekologického poľnohospodárstva?

Odkiaľ kráčam? Od svojho presvedčenia, že zelenina ako zdraviu prospešná a nenahraditeľná zložka výživy človeka nesmie byť pestovaná s použitím jedov, hrubej sily a bezcitnej vypočítavosti. A kráčam k vytvoreniu duplikovateľného, trvalo udržateľného systému pestovania a odbytu zeleniny.

Keď sa povie „ekologické poľnohospodárstvo“, čo to pre Vás znamená?

Ekologické poľnohospodárstvo - pre mňa osobne - predstavuje možnosť nájsť si svoju identitu, nakoľko som presvedčený, že otázka „Kto som?“ je trvalá pre každého z nás a najneskôr na sklonku života si na ňu musí každý odpovedať.

Na stretnutiach s priaznivcami i odporcami ekologického poľnohospodárstva som často počul potvrdenie môjho presvedčenia, že v súčasnom systéme organizovania spoločnosti a hospodárskeho života nie je možné nájsť zmysel, v ktorom by sa naša identita odrážala. Ako zeleninár pestujem alebo vyrábam? Agrotechnika pestovania zeleniny je boj s chorobami, škodcami a burinami? Ekonomika je boj s konkurenciou? V mene čoho a v mene koho bojujem? A za čo?

V technokraticky a byrokraticky organizovanom pracovnom svete trhového hospodárstva má človek stále väčšie problémy uplatniť sa ako individuálna, autonómna a vo svojej oblasti činnosti tvorivo aktívna osoba. Byrokracia a štátna správa na jednej strane a globálne operujúce hospodárske organizácie na strane druhej vyžadujú prispôbenie sa, čím človek stráca svoju individualitu, nedokáže sa identifikovať s prácou, ktorú vykonáva, a nakoniec ani sám so sebou.

Psychológia má dostatok dôkazov o tom, že kríza identity a identifikácie jedinca je spojená so stratou zodpovednosti za seba samého a táto strata má priamu súvislosť so stratou zodpovednosti za spoločnosť, prírodu a životné prostredie. „Kríza nášho životného prostredia je krízou hospodárskeho systému, a je to kríza spoločnosti, ktorá ma svoje príčiny v kríze identity jednotlivca“, uvádza vo svojej knihe „Tyrania blahobytu“ Winfried M. Bauer.

O ekopoľnohospodárstve s Jánom Šlinským

možnosť zistiť, aký je rozdiel medzi možnosťami a schopnosťami mňa ako osoby, ľudí ako zamestnancov, ľudí ako členov družstva a ľudí ako členov spoločnosti. V roku 1990 som na základe týchto skúseností a okolností, ktoré sa v tom čase zmenili, presadil na družstve podielové pestovanie zeleniny vo fóliovníkoch ako jedinú zmysluplnú formu organizovania práce nájomnou pracovnou silou v odvetví, ktoré vyžaduje nadštandardné pracovné nasadenie. Úspech tohto experimentu nebol dostatočnou príčinou na udržanie zeleninárskeho strediska a môjho pracovného miesta. Od roku 1991 som začal samostatne „hospodáriť“ s presvedčením, že doposiaľ aplikovaná agrotechnika, organizácia práce a odbytu zeleniny je v konečnom dôsledku (z možnosti, ktoré som mal k dispozícii) bezperspektívnu a beznádejnou činnosťou. Vtedy sa už aj u nás začínalo hovoriť o ekologickom poľnohospodárstve. A ja som sa rozhodol, že to začnem aj robiť.“

Je o Vás známe, že radšej ako "ekologické poľnohospodárstvo" používate termín "trvalo udržateľné poľnohospodárstvo". Prečo?

Dnes už radšej používam termín trvalo udržateľné poľnohospodárstvo, pretože mi umožňuje v plnej miere pochopiť význam vety VŠETKO JE JEDEN a skutočnosť, že svoju identitu môžem nájsť len u svojho blízkeho a nie v abstrakcii funkčného sveta. Trvalo udržateľné poľnohospodárstvo preferujem pred pojmom ekologické poľnohospodárstvo hlavne z toho dôvodu, že ekologické poľnohospodárstvo sa vo svete a aj u nás formalizuje, byrokratizuje a komercionalizuje. Ak ste navštívili veľtrh BioFach v Nemecku, viete o čom hovorím. V žiadnom prípade sa nechcem stavať do role nejakého sudcu, ale nemôžem sa zbaviť zmiešaného pocitu, keď sa v článkoch venovaných ekologickému poľnohospodárstvu opakovane konštatuje: "Či sa nám to páči, alebo nie, rozhodujúcim činiteľom v ďalšom rozvoji ekologického poľnohospodárstva sa stávajú supermarkety" (www.agroweb.cz).

Na Slovensku sa nádej ekologického poľnohospodárstva jednoznačne spája s exportom. Legislatívny rámec slovenského ekologického poľnohospodárstva, spolu s inštitucionálnym zabezpečením jeho riadenia a kontroly, je na hony vzdialený ideálu trvalej udržateľnosti a na môj vkus až príliš silno zaváňa formalizmom a konformizmom. Ekologické poľnohospodárstvo vo svojich začiatkoch bolo iniciatívou zdola a len zdola môže byť zmysluplne podporované ak nechceme, aby jeho pozitívny náboj zdiskreditovali byrokrati a kšeftári. Ide totiž o to, že ekologicky hospodáriť nemožno nikoho donútiť a ani mu to prikázať - ani na krátky čas, nieto ešte natrvalo.

V čom teda spočíva reálna možnosť uvedenia modelu trvalo udržateľného poľnohospodárstva do života?

Za najschodnejšiu cestu trvalo udržateľného pestovania a odbytu zeleniny dnes považujem spoluprácu medzi jednotlivcami integrovanými do spoločenstiev - dostatočne malých na to, aby sa mohli opierať o vzájomnú dôveru, ale primerane veľkých nato, aby mohli existovať. Už som prešiel procesom sebaformovania, spoznal som množstvo ľudí, ktorí vibrujú na rovnakej vlne ako ja, a už som absolútne vysporiadaný s množstvom prvotných otázok.

Trvalo udržateľné pestovanie a odbyt zeleniny som sformoval do komplexného systému a nazval ho AGROKRUH. Sám si ním odpovedám na množstvo protichodných otázok a potvrdzujem si skutočnosť, o existencii ktorých som mal potuchu, ale nechcel som si ich priznať. Dnes systém AGROKRUH ponúkam každému, kto má vážny záujem o celoročnú dostupnosť ekologicky pestovanej zeleniny a je ochotný a schopný znášať s tým spojené riziká. Stačí to?

Produktom ekologického poľnohospodárstva sú bioprodukty a z nich spracované biopotraviny. V čom spočíva ich vyššia kvalita v porovnaní s konvenčnými potravinami? Prečo by ich ľudia mali kupovať?

Otázka týkajúca sa porovnávania kvality biopotravin s konvenčnými je dosť zavádzajúca. Všetky potraviny - bez ohľadu na to akým spôsobom boli vyrobené - musia byť kvalitné. Že sa vyskytuje viac nekvalitných potravín z konvenčného poľnohospodárstva je skôr dôsledok toho, že sa ich produkuje oveľa viac než v ekologickom poľnohospodárstve, a tým pádom je aj väčšia pravdepodobnosť zlyhania ľudského faktora.

Ekologické poľnohospodárstvo a produkcia biopotravin (v porovnaní s konvenčným poľnohospodárstvom a potravinárskym priemyslom) okrem už spomínanej možnosti identifikácie sa, vytvára aj príležitosti na elegantné spôsoby riešenia takých konvenčne neriešiteľných problémov ako je: vysoká nezamestnanosť vidieckeho obyvateľstva, znečisťovanie životného prostredia, vysoký výskyt tzv. civilizačných chorôb, redukcia stresu, sociálnych neistôt, atď. Hlavne kvôli tomu by ich mali ľudia kupovať.

Konzumujete biopotraviny? Ktoré konkrétne výrobky by ste odporučili spotrebiteľom?

Samozrejme, že konzumujem biopotraviny, hlavne biozeleninu, lebo si ju sám pestujem. Nechcem nikomu nič odporúčať. Nech sa každý sám presvedčí, čo je pre neho vhodné a výhodné.

Ekologické poľnohospodárstvo na Slovensku je ešte stále tak trochu spiacou krásavicou. Čo by ste chceli odkázať tým, ktorí to môžu zmeniť?

Vláde SR: Prakticky nič. Za prvé: z pohľadu trvalej udržateľnosti sa príliš rýchlo mení a za druhé: ani jeden člen vlády doposiaľ verejne nepovedal, že má záujem o biopotraviny. Ak by mali záujem o biozeleninu, ponúkam im možnosť vytvoriť vládne spoločenstvo podporujúce trvalo udržateľné pestovanie a odbyt zeleniny.

Ministerstvu pôdohospodárstva SR: Keď už nemôže pomôcť ľuďom zapojeným do systému ekologického poľnohospodárstva, tak nech im aspoň neprekáža.

Médiám: Ak môžete a budete chcieť, pomôžte lepšie informovať širokú verejnosť o čo to v tom ekologickom poľnohospodárstve vlastne ide.

Učiteľom: Učte deti, aby sa stali dobrými ľuďmi. Nie preto, že to je to ťažké a náročné, ale preto, že je to dobré a nakoniec sa vyplatí. Potom ľahko pochopia aj takú maličkosť, že zelenina je jedlá, len ak je z ekologického pestovania.

Spotrebiteľom: Len ekologicky pestovaná zelenina je pre zdravie pestovaná zelenina, a posledný kto ju pre Vás môže zabezpečiť, sú obchodné reťazce. Na prvom mieste ste však Vy.

A celkom na záver: Môžu sa na Vás spotrebiteľia, pedagógovia alebo zástupcovia médií obrátiť s konkrétnym problémom, otázkou?

Už sa teším na spoluprácu pri riešení konkrétnych problémov spojených s trvalo udržateľným pestovaním a odbytom zeleniny.

Ďakujeme za rozhovor

rozhovor: Klaudia Medalová www.biospotrebiteľ.sk

Certifikovaná ekologická drogeria
Umývanie - Pranie - Upratovanie
... pre človeka a prírodu

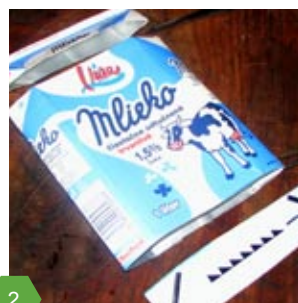

www.sonett-info.sk

Peňaženka z Tetrapaku

- Tetrapak (krabičku od mlieka alebo džúsu) dôkladne umyeme, vysušíme a rozložíme tak, že nie kváder, ale placka nám ostane (obr.1).
- Hore i dole podľa línií ohybu nožnicami časti odstrihneme, na miestach kde ohyb stáť je, hranu prejdeme nožnicami, aby ostrá bola (obr.2).
- Bočné steny ako harmoniku dovnútra ohneme a opäť zatlačíme nožnicami (obr.3).
- Aby nám peňaženka i na mnoho kariet kreditných, preukazov vodičských, ID a iného charakteru slúžila, priložíme cca 1 cm od spodného okraja kreditku a nad kreditkou kopírujúc jej hranu výraznú čiaru (líniu ohybu) nožnicami potiahneme (pozor, aby sme neprerezali tetrapak) (obr.4). Tento úkon sa robí na strane, kde je obal lepený (viditeľná čiara na obale)

Placky z cukety

1 CUKETA, 5 ROZTLAČENÝCH STRÚČIKOV CESNAKU, 1 VEĽKÁ CIBULA, 3/4 ŠÁLKY STRÚHANKY, 1 LYŽIČKA SOLI, 2 LYŽIČKY PETRŽLENOVEJ VÍŇATE, 1/2 LYŽIČKY OREGANA, 2 LYŽIČKY BAZALKY, 3/4 ŠÁLKY CELOZRNNEJ MÚKY

Uvaríme cuketu s trochou soli, scedíme a roztláčime. Pridáme ostatné prísady. Vytvárame placky a opečieme na pomastenom plechu z oboch strán dohnedá. Placky výborne chutia so syrovou omáčkou alebo kečupom.

bo tá schovaná bude a nebude ju vidno, inak áno :)

- Takto upravený tetrapak (skoropenaženka) na mieste, kde sme čiaru ťahali, prehne. Dve komory vzniknú, tá kratšia už jednu priehradku tvorí, ďalšia ešte prídlhá je, ale potrebná bo aj príklop bude tvoríť.
- Tak zadnú hranu dlhšej časti nastrihneme, až po začiatok kratšej časti. Od konca zastrihnutie pod 90° uhlom vedieme strih nožnicami kopírujúc hranu kratšej časti... až po ďalšie zastrihnutie. Dostaneme dve rovnako veľké komory (priehradky) a príklopku, aby nám peniažky a karty kreditné nevypadli (obr.5).
- V strede, bližšie k hornému okraju spinkovačom zopneme spolu priehradky, aby sa neoddeľovali.
- Suchým zipsom prilepeným obojstranne lepiacou páskou vytvoríme uzatvárací mechanizmus a to tak že jednu časť zipsu suchého, na komoru a jednu na príklopku prilepíme, silno zatlačíme a používať môžeme.
- Aby sa nám hrana príklopky skoro nezodrala, oblepiť ju tou silnou striebornou lepiacou páskou môžeme.

P.S.

JEDNODUCHÉ JE JU SPRAVIŤ, ALE ČERTOVSKY ŤAŽKÉ OPISAŤ TECHNOLOGICKÝ POSTUP ZHOTOVENIA...

ZHRNIEM, ČO POTREBUJETE: TETRAKAP (DOBRE UMYTÝ, O ROZMERE ŠIROKEJ STRANY AKO JE KREDITKA), NOŽNICE, KREDITKA, SPINKOVACIA MAŠINKA, OBOJSTRANNÁ LEPIACA PÁSKA, SUCHÝ ZIPS, CHUŤ A TRPEZLIVOSŤ.

PRI NEJASNOSTIACH KONZULTÁCIE OSOBNĚ, ALEBO
LADISLAV.BIRO@GMAIL.COM

Ladislav Bíro, aktivista Priateľov Zeme - SPZ

Jablkový kečup

1 KG JABLŔK, 3 CIBULE, 1 ŠÁLKA CUKRU, 1 ŠÁLKA OCTU, 1/2 ŠÁLKY CITRÓNOVEJ ŠŤAVY, LYŽICA KARI KORENIA, LYŽICA PÁLIVEJ PAPIKY, LYŽICA SOLI, 6 STRÚČIKOV CESNAKU

Všetko povaríme a rozmixujeme. Ešte teplé plníme do pohárov a 10 minút sterilizujeme.

Jablčno-ovsené lievance

1 ŠÁLKA STRÚHANÝCH SUROVÝCH JABLŔK, 1,5 ŠÁLKY OVSEŇÝCH VLOČIEK, 2 LYŽICE OLEJA, 1/2 ŠÁLKY NASEKANÝCH ORECHOV, 1/2 LYŽIČKY SOLI, 1/3 ŠÁLKY HROZIENOK, 1/2 ŠÁLKY VODY

Zmiešame všetky suroviny. Necháme niekoľko minút postáť. Lievance nalejeme na vymastenú panvicu a pečieme z oboch strán.

Omáčka z dyne Hokkaido

1 STREDNÁ MISKA NA KOCKY NAKRÁJANEJ DYNE, 1 LYŽICA NAKRÁJANÉHO ZELERU, ŠTIPKA TYMIÁNU, POL POHÁRA VODY, SOL' PODĽA CHUTI

Všetky prísady povaríme asi 30 minút. Potom ich prepasírujeme alebo rozmixujeme.

Šetriť je také jednoduché...

VYKUROVANIE

V podmienkach SR je potrebné vykurovať obytné priestory 6 - 8 mesiacov v roku. Na vykurovanie bytu či rodinného domu sa spotrebuje približne 50 až 70 % z celkovej ročnej spotreby energie v domácnosti. Odborné štúdie poukazujú na to, akým podielom sa jednotlivé časti domu podieľajú na tepelných stratách. Najviac je to u okien a dverí – 40 až 50%, u stien 30 – 35%, u strechy 10 – 20%, u podlahy 5 – 10%...

Je veľa možností, ako tieto straty znížiť na minimum. Tento článok nám dá viacero nápadov, ako v našich domácnostiach zabrániť zbytočným únikom tepla.

Ako znížiť tepelné straty?

- Zrenovujte staré nepriliehajúce a rozsušené okná, poprípade vymeňte za nové drevené alebo plastové (vyhýbajte sa výrobkom z PVC) s kvalitným zasklením, ušetríte tým 6-10 % vykurovacích nákladov. Medzery a škáry medzi nepohyblivými časťami okna (rám – múr) utesnite instantnou jednozložkovou penou bežne dostupnou v tlakových fľašiach (napr. polyuretánová pena); netesnosti medzi pohyblivými a pevnými časťami okna trvale pružnými prvkami (napr. pásky z penových plastov, tesniace hmoty na báze silikónového kaučuku, sklenársky tmel, kovové pásky tzv. Kovotes...).
- Výrazne zníženie tepelných strát oknami dosiahnete zvýšením počtu skiel (pridaním tretieho skla sa zníži únik tepla asi o 30%), osadením špeciálnych skiel s odrazovou vrstvou alebo nalepením reflexnej tepelno-izolačnej fólie na okennú výplň.
- Tepelné straty domu znížite inštalovaním vonkajších okeníc alebo roliet, medziokenných roliet alebo žalúzií (vyhýbajte sa výrobkom z PVC) – na noc ich zatvárajte alebo sťahujte. Podobne nám poslúžia aj husté závesy – pozor, aby siahali iba po parapetu.
- Utesnite škáry vchodových dverí (podobne u okien), prípadne použite na zníženie tepelných strát hrubší záves.
- Termostatické ventily namontované na radiátoroch sú jednoduchou možnosťou, ako ušetriť 10 až 15 % energie. Umožňujú automatickú reguláciu teploty v miestnosti, pričom zohľadňujú aj iné zdroje tepla – napr. slnečné žiarenie, sporák... Veľmi účelný je termostat s časovým spínačom, ktorý umožňuje aj automatickú reguláciu zmien teploty v požadovanom časovom období, napr. na noc alebo v neprítomnosti v miestnosti.
- Záclony a závesy okolo radiátorov by mali siahť iba po parapetu. Ak siahajú až po zem, bránia šíreniu tepla do miestnosti a takto spotrebujete navyše 15 % energie na vykurovanie. Rovnako to platí aj o zakrývaní radiátora kusmi nábytku.
- Účinnosť vykurovania sa zvyšuje, ak v okolí telesa na vytápanie je dostatočný priestor na prúdenie vzduchu.
- Vložte do medzery medzi radiátor a stenu reflexnú hliníkovú fóliu, ktorá odráža teplo späť do miestnosti.
- Počas vykurovacieho obdobia vetrajte krátko a intenzívne. Účelom vetrania je výmena vydýchaného vzduchu, nie ochladenie vnútorného priestoru. Počas vetrania uzatvorte termostatické ventily. Zabráňte tým zbytočnému okamžitému zvýšeniu výkonu radiátora.
- Neprekurujte miestnosti - každý stupeň, o ktorý znížite teplotu v miestnosti, znamená úsporu 6 % nákladov na teplo. Optimálne teploty sú pre obývačku 20 - 22 °C, spálňu 18 °C, detskú izbu 20 °C, chodbu 15 °C, kúpeľňu 24 °C.
- Znížte teplotu vo Vašom obydľí, ale aj na pracoviskách - v miestnostiach, kde sa dlhodobo nezdržiavate, v celom byte ak z neho odchádzate na dlhšiu dobu, v nočných hodinách. Môžete tak ušetriť až 30% energie na vykurovanie.
- Tepelná pohoda sa dá dosiahnuť pri zvýšenej vlhkosti vzduchu v obývanom priestore; spotreba energie na vykurovanie je v takomto prípade nižšia; pri 30 % vlhkosti vzduchu sa tepelná pohoda dosiahne pri 23 °C v priestore, pri 60 % vlhkosti stačí 21 °C, čo je úspora asi 12 - 15 % energie na vykurovanie.
- Na tepelnú pohodu vplyva aj teplota vnútornej strany stien. Čím je ich teplota vyššia, tým nižšia teplota vzduchu je potrebná v miestnosti. Napríklad: ak je teplota vnútorných stien 18 °C, na vytvorenie tepelnej pohody stačí 21 °C v miestnosti. Ak však majú steny iba 15 °C, tepelnú pohodu v miestnosti nedosiahneme ani v prípade, ak je v miestnosti 24 °C. Prvá alternatíva je navyše o 25 % úspornejšia.
- Pri kúpeľni sa udáva ako optimálna teplota až 24 °C. Nie je však potrebná počas celého dňa, ale iba v čase sprchovania alebo kúpania. V tom čase na jej získanie preto používajme výhradne lokálny zdroj tepla.
- Investujte do zateplenia stavby alebo vášho bytu (stropu, podlahy a obvodových múrov). Zateplenie môže byť vonkajšie (rodinné domy, celé panelové domy), ale aj vnútorné (byt v paneláku, domy s členitou fasádou).
- Všetky teplovodné potrubia, ktoré sa nachádzajú v nevykurovaných priestoroch (napr. pivnica) zaizolujte, aby nedochádzalo pri prenose tepla k zbytočným stratám.
- Na zníženie tepelných strát domu je vhodné vytváranie aj tzv. zimných záhrad - čo je presklená časť prístupná k ochladzovanej vonkajšej stene rodinného domu.
- V oblastiach so silným vetrom môžete vytvoriť prirodzenú tepelnú izoláciu okolo vonkajších ochladzovaných stien vysadením väčšieho množstva zelených popínavých rastlín.

Potreboval by som poradiť. Naše mesto poslalo poštovú poukážku na úhradu za odvoz komunálneho odpadu v sume 1750,- Sk. Túto sumu som písomne odmietol zaplatiť lebo naša domácnosť triedi všetok domový odpad do kontajnerov a zvyšný odpad vynášame len 1-2x mesačne. Mestskí úradníci mi to neuznali. Písal som aj na Slovenskú inšpekciu životného prostredia do Bratislavy. Ani oni sa s tým nechcu zaoberať. Ja som chcel byť finančne aj ľudsky motivovaný k šetreniu surovín aj prostredia. Ako to je vlastne s platením tohto poplatku?

Odpoveď:

Úplne s Vami súhlasím, že poplatok za odpady by mal zohľadňovať množstva odpadov, ktoré vyprodukuje ten - ktorý pôvodca odpadu. V poplatku platíme predsa za službu, ktorá nám je vykonaná - podobne ako v obchode... To je logický pohľad na vec...

Zo zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady existujú 2 formy platenia za odpady:

1. **paušálny poplatok** - platí sa na základe výpočtu, ktorý urobila samospráva alebo firma nakladajúca s odpadmi na základe predchádzajúceho obdobia (väčšinou predchádzajúceho roka). Pri tom sa zrátajú všetky oprávnené náklady na odpadové hospodárstvo v obci / meste a vydelené počtom dní v roku a množstvom pôvodcov odpadu (obyvatelia, firmy...). Tak vznikne sadzba na jeden kalendárny deň. Pri tomto poplatku teda platíme bez ohľadu na nami skutočne množstvo vyprodukovaného odpadu. Táto forma poplatku je nazývaná aj solidárny poplatok (myslím si, že nesprávne). Takto vypočítaná sadzba musí byť schválená vo všeobecne záväznom nariadení obce / mesta

o miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. To iste VZN však môže uviesť aj spôsob / podmienky, pri ktorých je možné túto sadzbu znížiť alebo dokonca poplatok odpustiť. Tieto podmienky sú však iba „dobrá vôľa“ poslancov a mesta... Zákon len vo veľmi malej miere určuje tieto pravidlá.

2. **množstevný zber** - tu sa stanoví sadzba na objem alebo váhu odpadu, ktorý pôvodca odpadu produkuje alebo podľa frekvencie odvozu odpadu (tu musí mať pôvodca odpadu na výber). Množstevný zber však obec nemusí zaviesť pre svojich obyvateľov a obyvatelia nemajú ani žiaden zákonný nárok na tento spôsob platby. Iná by bola situácia, ak by ste bol podnikateľ. To nás, ale teraz nezaujíma...

Pozrite si pozorne VZN o poplatku za odpady vo vašom meste. Tam by malo byť všetko popísané. Bojím sa, že nemáte žiadnu možnosť nezaplatiť tento poplatok. Viem, že je to nespravodlivé, ale tento rok sa s tým už asi nedá nič robiť... Ani mesto nemôže ísť počas roka nad rámec schváleného VZN... VZN by ste mali nájsť na internetovej stránke obce / mesta alebo si ho môžete vypýtať na obecnom / mestskom úrade

VZN však môžete ovplyvniť počas pripomienkového konania (alebo najlepšie ešte počas jeho vzniku). Môžete vplývať na vašich poslancov, ktorí VZN schvaľujú... Je to ťažká, ale nie zbytočná práca...

Je potrebné ešte doplniť, že stanovenie miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady je plne v kompetencii miestnej samosprávy. Návrh poplatku (a VZN) musí schváliť obecné / mestské zastupiteľstvo. Ak máte podozrenie, že VZN je v rozpore so zákonom č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, podajte podnet v tomto zmysle na okresnú prokuratúru.

Branislav Moňok

Priateľov Zeme - SPZ finančne podporili:

RECYKLAČNÝ FOND

HEF- Humane
Earth Foundation

ekoPolis
nadácia

konto orange

Mediálni partneri:

kam do mesta

VITALITA

Za materiálnu podporu na Ekotábore ďakujeme firmám: Dekort spol.s.r.o - Mila, Weleda, Tento, Alfa Bio, Ekotrend Myjava, Sojaprodukt, Biopotraviny BIOTrend

Pri realizácii aktivít Priateľov Zeme - SPZ pomohli:

Maja Potočnáková, Lenka Rusnáková, Johnny, Radoslav Plánička, Jožko Pleško, Yogi, Vlado Michalovič, Marek Prypoň, Binh Nguyen Thi Thanh, Dominika Stupárová

Ďakujeme Vám